

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГІБРИДНА ВІЙНА» В ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ

Визначення гібридної війни є доволі складним як з теоретичного, так і з практичного боку. За всіма критеріями це поняття має включати, крім іншого, такі елементи, як громадянську, партизанську, інформаційну війни, кібервійну тощо.

В наукових працях термін «гібридна війна» також часто використовують для аналізу атак із застосуванням ядерної, біологічної та хімічної зброї, саморобних вибухових пристроїв та інформаційної війни. Крім того, цей термін застосовують тоді, коли потрібно охарактеризувати гнучку й складну динаміку бойового простору, що передбачає гнучку реакцію, легко підлаштовується під нові умови і чинники.

Американський дослідник Н. Фрасер першим спробував визначити загрози, які несе гібридна війна; загрози він виділив традиційні, нестандартні, катастрофічний тероризм та підривні, коли використовуються різні технології щоб протидіяти перевазі у військовій силі.

Полковник армії США Д. МакКуен виводив визначення гібридної війни з більш широкого поняття асиметричної війни, де гібридна війна виступає як основний метод дій, що ведеться на трьох вибіркових видах поля бою: по-перше, серед населення конфліктної зони; по-друге, серед тилового населення; по-третє, на рівні міжнародного співтовариства.

За твердженням Д. Кілаллена, гібридна війна є найкращим визначенням для більшості військових конфліктів в сучасному світі; Д. Кілаллен встановив, що вона передбачає комбінацію партизанської та громадянської воєн, а також заколоту й тероризму.

Як зазначає В. Горбулін, багато науковців і дослідників вказують на «гібридний» характер війни, яка ведеться Росією на сході України, проте наукова концептуалізація в даному сенсі неоднозначна й неповна. У науковій думці заходу поняття «гібридна війна» з'являється приблизно з 2000-х років, проте тоді даний феномен аналізувався в інших термінах та поняттях, ніж це спостерігається тепер.

Сучасне протистояння України і Росії складне і неоднозначне і для його аналізу можна застосувати поняття «неконвенційної війни», «нерегулярної війни» чи «змішаної війни»; крім того, останнім часом з'явилася концепція «гібридної війни спонсорованої державою». В рамках всіх цих концепції аналіз відштовхується від «розмивання» контурів та ознак військового конфлікту та залучення до нього невійськових засобів, які не мають прямого стосунку до класичних військових дій.

В теорії Френка Г. Хоффмана з'являється концепція мультимодальних конфліктів (таких, що ведуться різними способами) та багатоваріантних конфліктів, що не відповідають простій схемі ведення збройних дій чи війни. За Хоффманом майбутні загрози можуть в більшій мірі бути визначені як гібридне співвідношення традиційних та нерегулярних стратегій і тактик, наприклад, це децентралізоване планування та виконання, участь недержавних акторів з використанням простих та складних технологій маніпулювання та формування громадської думки.

Гібридні війни також передбачають різні режими ведення війни, що включає стандартне озброєння, нерегулярні тактики, терористичні акти (в тому числі і насилля та примус) і кримінальний безлад.

Г. Почепцов вказує, що у російському варіанті гібридної війни задіяні не лише збройні сили. Росія активно використовує проти України ще два види впливу: внутрішній і зовнішній. Впливові політики та партії публічно підтримують позицію російської сторони, створюючи, таким чином, тиск на Україну та вводячи в оману всю міжнародну спільноту.

Теоретики та практики, які намагаються дослідити феномен гібридних збройних конфліктів не можуть зупинитися на однаковій інтерпретації поняття «гібридна війна». Вчені вказують, що така війна зазвичай відбувається між нерівними противниками, слабший з яких використовує всі стандартні прийоми військової стратегії та тактики, а сильніший супротивник підключає до конфлікту все більше і більше побічних методів, які не вписуються в стандартні схеми ведення війни. З боку сильнішої сторони завжди виступає держава, яка зацікавлена в розпалюванні та підтриманні даного конфлікту.

Отже, теоретична неспроможність однозначно концептуалізувати поняття гібридної війни має потенційно руйнівні наслідки в першу чергу для держав, які можуть бути задіяні в збройних конфліктах такого характеру. Таким чином, багатогранність та складність феномена гібридної війни ставить завдання подальшого науково-теоретичного осмислення цього поняття.